

موسیقی هندوچین

تجربه‌ی موسیقی، باز نمود فرهنگ

گوین داگلاس

ترجمه‌ی
شایا شهابی

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور
تهران، پل چوبی، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹، صندوق پستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵
تلفن: ۷۷۶۰۱۰۲۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۲

www.mahoor.com
info@mahoor.com

موسیقی هندوچین

گوین داگلاس

ترجمه‌ی شایا شهابی

بازخوانی: لیلا رسولی

ناظر ترجمه: بابک بوبان

عکس روی جلد	گوین داگلاس
چاپ اول	۱۳۹۴
تعداد	۲۰۰۰ جلد
لیتوگرافی	کارا
چاپ	جباری
صحافی	نبوت

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۴۶-۳ ISBN: 978-964-8772-46-3

این کتاب را خانم پرتو هوشمند راد معرفی کردند و ناشر از این بابت از ایشان سپاسگزار است.

فهرست

۸.....	دیباچه
۱۰.....	پیش گفتار
۱. تنوع و تشابه.....	
۱۷.....	سه توصیف
۱۷.....	توصیف ۱: معبد اراوان
۱۹.....	توصیف ۲: نوازنده‌ی فلوت در انکور وات
۲۱.....	توصیف ۳: جشنواره‌ی ارواح
۲۹.....	تأثیرات فرهنگی بر آسیای جنوب شرقی
۳۰.....	ملت-کشورهای امروزی
۳۰.....	برمه/میانمار (اتحاد میانمار)
۳۳.....	تایلند (پادشاهی تایلند)
۳۴.....	کامبوج (پادشاهی کامبوج)
۳۸.....	ویتنام (جمهوری سوسیالیستی ویتنام)
۳۹.....	سازمان‌دهی بحث هندوچین
۴۱.....	مذهب در سرزمین هندوچین
۴۲.....	بوداییسم تراوادا
۴۸.....	آواز بودایی تراوادا
۵۱.....	سه گوهر
۵۳.....	بوداییسم ویتنامی
۵۵.....	خلاصه
۲. سنت‌های کلاسیک، سنت‌های درباری، سنت‌های ملی.....	
۵۶.....	موسیقی «کلاسیک» در جنوب شرقی آسیا چیست؟
۵۸.....	گروه‌های مهم موسیقی دربار
۶۰.....	برمه/میانمار
۶۱.....	گروه موسیقی ساین واین
۶۵.....	مُد‌ها و کوک برمه‌ای

- ۶۹ موسیقی مجلسی برمه
- ۷۵ تایلند و کامبوج
- ۷۸ پیپهات (تایلندی)، پین پیت (خمیری)
- ۸۴ وای کرو
- ۸۵ رقص اسپارا
- ۸۵ سایر گروه‌های تایلندی و خمیری
- ۸۷ ویتنام
- ۸۸ سازهای ویتنامی
- ۸۸ دان باو (تک‌سیم)
- ۸۹ دان تران (زیترا)
- ۹۱ خلاصه
- ۹۲ ۳. پراکندگی و تنوعات منطقه‌ای
- ۹۲ مفهوم قومیت در آسیای جنوب شرقی
- ۹۴ خانواده‌های زبانی
- ۱۰۰ تفاوت‌های موسیقایی میان گروه‌ها
- ۱۰۱ پراکندگی قومی در برمه/میانمار
- ۱۰۲ توصیف: جشن معبد بودایی (پایاپو)
- ۱۰۵ توصیف: سرود خوانان کریسمس در کارن
- ۱۰۹ موسیقی و اجتماع در منطقه‌ی شمال شرقی تایلند، در ایسان
- ۱۱۶ خوانندگان در لائوس و خوانندگان در تایلند
- ۱۱۷ همونگ در ویتنام، لائوس و تایلند
- ۱۱۸ موسیقی و زبان در میان همونگ‌ها
- ۱۲۳ خلاصه
- ۱۲۴ ۴. موسیقی و آشوب سیاسی
- ۱۲۵ از بالا به پایین: استعمار، استقلال، و ساختن ملت
- ۱۲۶ سرود ملی
- ۱۲۸ کلاسیک‌سازی: خلق یک ملت از طریق موسیقی هنری
- ۱۳۵ موسیقی‌های برضد حکومت: از مردم به سوی بالا

برمه/میانمار..... ۱۴۸

خلاصه ۱۵۲

۵. جهانی شدن و تطبیق محلی..... ۱۵۴

جهانی شدن ۱۵۴

مفاهیم و پیش‌نمونه‌های غربی..... ۱۵۸

سرگذشت طولانی جهانی شدن..... ۱۵۹

برمه‌ای‌ها در آیوتایا ۱۶۰

امروزی کردن تایلند..... ۱۶۱

ویتنام تحت نفوذ فرانسه..... ۱۶۴

نت‌نویسی موسیقی و جهانی شدن..... ۱۶۵

نت‌نویسی‌های تایلندی و برمه‌ای..... ۱۶۷

سازهای جهانی و رسانه‌های گروهی..... ۱۷۶

بافت‌های در حال تغییر..... ۱۸۴

مهاجرت و سرگردانی..... ۱۸۶

مطالعات موردی در موسیقی کامبوجی آمریکایی..... ۱۸۶

پراچ..... ۱۸۶

تب‌دانگ..... ۱۸۸

جایی برای گریه‌ی فیل‌ها..... ۱۸۹

انقلاب در اینترنت..... ۱۹۰

خلاصه ۱۹۳

واژه‌نامه..... ۱۹۵

مراجع ۲۰۴

تصل اول

تکرج و تشابه

سه توصیف

توصیف ۱: معبد اراروان^۱. در ایستگاه چیتلوم^۲ از قطار هوایی پیاده می‌شوم و موجی از هوای گرم، سنگین از رطوبت و مملو از بوی روغن پخت و پز و بنزین، به صورتم می‌خورد. ساعت تازه ۱۰ صبح است اما بدون شک بوی بانکوک استشمام می‌شود (تصویر ۱-۱). دکه‌های غذافروشی حاشیه‌ی خیابان‌هایی را خط‌کشی کرده‌اند که از شدت ترافیکی که فراتر از حد تحمل شهر است، دارند خفه می‌شوند، مسئله‌ای که پیامد دستاوردهای اقتصادی تایلند در طی دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ است. سطح خیابان چندین طبقه از سکوی قطار پایین‌تر است. آنچه که می‌توانم در تقاطع خیابان‌های راجادامری^۳ و پلونچیت^۴ بینم این است: در آن طرف خیابان، ساختمان گول‌آسای سترال پلازا (که قبلاً World Trade Center نام داشت)؛ در بالای خیابان، گایسورن پلازا و آمارین پلازا؛ و مغازه‌ی صنایع دستی نارای فان^۵ که مورد علاقه‌ی بسیاری از گردشگران بانکوک است. امکان خرید در مراکز خرید عظیم با تهویه‌ی مطبوع در همه جا میسر است.

با گذر از کنار هزاران دست‌فروشی که زیورآلات بدلی، تی‌شرت، غذا و حلقه‌ی گل می‌فروشند، یک مغازه‌ی مک‌دونالد و یک رستوران سوشی ژاپنی، به سان فرا فرم^۶ یا معبد اراروان رسیدم (تصویر ۱-۲). این معبد که به هتل بزرگ هایت اراروان^۷ چیده است، درست در تقاطع یک خیابان شلوغ واقع شده. معبد اراروان که در سال ۱۹۵۶ به مقاصد حفاظتی بنا شد، به خوش‌یمنی معروف است. افراد معتقد و گردشگران، برای تسلی خاطر خود در حین رفت‌وآمد به کار و یا در فاصله‌ی بین خریدهایشان، به این معبد وارد می‌شوند تا حلقه‌ی گل هدیه کنند، عود بسوزانند، و آرزو کنند. اگر آرزوی آن‌ها برآورده شود، باید بازگردند و به نوازنده‌ها/رقاصان

- ۱. Erawan
- ۲. Chitlom
- ۳. Rachadamri
- ۴. Phloenchit
- ۵. Naraiphan
- ۶. San Phra Phrom
- ۷. Grand Hyatt Erawan Hotel

موسیقی هندوچین

تصویر ۱-۱ نقشه‌ی هندوچین.

پول بپردازند تا برای خدای معبد موسیقی یا رقص اجرا کنند. خدای فرا فروم، با چهار دست و چهار صورت درخشان و زراندودش، اصالتی کاملاً هندی دارد، اما در این کشور سابقاً بودایی خانه‌ی راحتی یافته است. رقصان سنتی و نوازندگان طبل و زیلفون، صدقه‌ها را جمع‌آوری می‌کنند و برای خدای معبد موسیقی و رقص اجرا

تنوع و تشابه

تصویر ۱-۲ معبد اراوان، بانکوک. رقاصان و نوازنده‌ها در عقب تصویر دیده می‌شوند (عکس از دان ترات).

می‌نمایند (تراک ۱ سی دی).

در بحبوحه‌ی این شلوغی چندملیتی، معبد اراوان حتی با وجود صدای تعلق تولوق قطار بالای سر، فرجه‌ای کوتاه و آرامش‌بخش را از هرج و مرج بیرون دروازه‌ها عرضه می‌کند. فضای امروزی اینجا، اعمال مذهبی و حضور و اجرای موسیقی را دربرگرفته‌است.

توصیف ۲: نوازنده‌ی فلوت در انکور وات^۱. یک سال بعد، به جنوب شرقی آسیا بازگشتم. چیزهای بسیاری درباره‌ی خرابه‌های مشهور آنکور شنیده بودم، مجموعه‌ای از معابد که تقریباً به طول یک و نیم کیلومتر از هرسو در جنگل‌های کامبوج گسترده شده‌اند. این‌جا مرکز اصلی امپراتوری خِمر^۲ (قرن‌های ۹ تا ۱۵) بوده‌است، یکی از قدرتمندترین تمدن‌های جنوب شرقی آسیا. امپراتوری خِمر در زمان اوج قدرتش، بیشتر تایلند امروزی را به سمت غرب اشغال کرده بود و از جنوب شرقی تا جلگه‌ی مکونگ^۳ در ویتنام امروزی گسترش یافته‌بود. هنگامی که در گذرگاه‌های سنگی

Angkor Wat . ۱

Khmer . ۲

Mekong . ۳

موسیقی هندوچین

تصویر ۱-۳ نوازنده‌ای با ناتوانی جسمی، بیرون از انکور تام، در منطقه‌ی انکور وات در کامبوج.

مربوط به قرن دوازدهم خرابه‌های آنکو تام^۱، آخرین پایتخت امپراتوری‌ای که در زمان خودش می‌توانست با شکوه هر شهری در اروپا رقابت کند، گشت می‌زد، ملودی خاطره‌انگیزی را شنیدم که با فلوتی از جنس بامبو نواخته می‌شد (تراک ۲ سی دی). ملودی به آرامی از نتی به نت دیگر پیش می‌رفت و در پایان هر عبارت، که محزون بود و طولانی، آرایه‌های سریعی شنیده می‌شد. من صدا را در گوشه‌ای از این هزارتوی محصور به دیوارهایی دنبال می‌کنم که با هزاران تصویر برگرفته شده از داستان‌های هندو و بودایی حکاکی شده‌اند. نوازنده دست از نواختن برمی‌دارد، به من نگاه می‌کند، لبخند می‌زند و با اشاره‌ی دست مرا به سمت خودش می‌خواند (تصویر ۱-۳). با انگلیسی و فرانسه‌ی دست‌وپاشکسته، داستان رفتنش روی مین را در اواخر دهه‌ی ۱۹۷۰، هنگام اشغال ویرانگر خیمه‌های سرخ^۲ (۱۹۷۵-۱۹۷۹) ۱۹۷۰ بازگو

۱. Angko Tom .
۲. Khmer Rouge .

مجموعه‌ی موسیقی جهان درآمدی نوآورانه بر موسیقی جهان است که بررسی می‌کند مردم چگونه در زندگی خود به موسیقی معنا می‌بخشند و از آن بهره می‌برند. ویراستاران مجموعه: **بانی سی. وید و پاتریشیا شیپهان کمبل**

موسیقی هندوچین یکی از چند مورد پژوهی است که می‌توان در کنار کتاب **موسیقایی بیاندیشیم** که جلد محوری **مجموعه‌ی موسیقی جهان** است به آن رجوع کرد. کتاب **موسیقایی بیاندیشیم** در برگزیده‌ی موسیقی فرهنگ‌های گوناگون و چارچوبی برای کاوش در فعالیت‌های موسیقایی سراسر دنیا است. این کتاب بستر ساز مجموعه‌ای از مورد پژوهی‌هایی است که هر یک بر منطقه‌ی مستقلی از دنیا متمرکزند. هریک از این مورد پژوهی‌ها موسیقی معاصر را مبدأ قرار داده و سنت‌ها و اطلاعات تاریخی را آنجا که به زمان حال مربوط می‌شوند مورد بحث قرار می‌دهد.

هندوچین سرزمینی است با فرهنگی متنوع و موسیقی‌ای خیره‌کننده. با این حال، پیشینه‌ی موسیقی‌شناسی قومی آن بسیاری از سنت‌های فرهنگی و موسیقایی آن را پوشش نمی‌دهد. کتاب **موسیقی هندوچین** با قرار دادن موسیقی این ناحیه در بافت‌های اجتماعی، فرهنگی، و تاریخی، اولین کتاب مختصر و مستقلی است که از سنت‌های موسیقایی برمه، کامبوج، تایلند و ویتنام که کم‌تر به آنها پرداخته شده سخن به میان می‌آورد. این کتاب، همچنین، اولین مرجعی است که موسیقی برمه را معرفی می‌کند.

گوین داگلاس، نویسنده‌ی کتاب، با بهره‌گیری از تحقیق میدانی گسترده‌ی خود، بررسی موسیقی آسیای جنوب‌شرقی را در قالب سه درون‌مایه‌ی اصلی سازمان می‌دهد: موسیقی و تنوع، موسیقی و آشوب‌های سیاسی، و موسیقی و جهانی‌شدن. هر یک از این درون‌مایه‌ها مجال بحث درباره‌ی سنت‌های موسیقایی کلاسیک این ناحیه، سنت‌های بومی، و پیشرفت‌های معاصر را پدید می‌آورند. به جای بومیانی که این سنت‌های موسیقایی از آنان ریشه گرفته، این کتاب بر مردمانی که این سنت‌ها را به‌جا می‌آورند به شکلی منحصر به فرد متمرکز است. همچنین به سراغ افرادی می‌رود که خارج از سرزمین مادری‌شان و در جوامعی سرگردان در سراسر دنیا زندگی می‌کنند.

این کتاب که معرفی پرشور و جامعی از موسیقی هندوچین ارائه می‌دهد، برای دوره‌های مقدماتی موسیقی جهان و موسیقی‌شناسی قومی در مقطع کارشناسی، و دوره‌های بالاتر در موسیقی آسیای جنوب شرقی یا فرهنگ آسیای جنوب‌شرقی ایده‌آل است. کتاب به همراه سی‌دی آن که شامل ۷۰ دقیقه نمونه‌ی موسیقی است، تمرین‌های شنیداری متعددی دارد که دانشجویان را به شدت با موسیقی و درون‌مایه‌های کتاب درگیر می‌کند. سایت مرتبط با آن نیز اطلاعاتی تکمیلی را برای مدرسین دربردارد.